és una organització sense activitat des de 2009. Tot i així, tant el Govern dels Estats Units com el del país el consideren "potencialment actiu" en qualsevol moment no sols a Uzbekistan sinó també a les repúbliques frontereres.

PAKISTAN

Després de la invasió nord-americana d'Afganistan, Pakistan fou el refugi per a molts activistes d'Al-Qaida i dels talibans. Com és prou conegut, Bin Laden s'hi amagà des de 2003 o 2004 fins que fou assassinat el 2011, la qual cosa indica ben a les clares les fortes connexions locals que hi tenien ambdues organitzacions terroristes. Amb el transcurs del temps l'univers gihadista s'ha ampliat. S'hi han afegit Jania Jafsa, Jaish-e-Mohammed, Lashkar-e-Jangui, Laschkar-e-Taiba i Harkatul Maujahidin. Segons assegurava l'Instituto Español de Estudios Estratégicos en un document de juny passat que citava fons d'intel·ligència occidentals, la majoria dels milicians d'aquests grups estan nodrint la franquícia local d'ISIS.

SUD-EST ASIÀTIC

Jemaah Islamiya és la marca gihadista, aliada amb Al-Qaida, que assassina a Malàisia, Singapur, Indonèsia i el sud de Filipines. Després del gran atemptat de 2002 a Bali (Indonèsia), amb més de 200 morts, la majoria joves australians que hi passaven les vacances, la pressió policial dels governs de la zona i el dels Estats Units la debilità molt, però en els darrers anys torna actuar amb facilitat, si bé fa accions de menys impacte que la de Bali. A Filipines també assassina, extorsiona i segresta des de 1991 el grup radical islamista violent Abn Sayyaf, que té presència estable a les illes Jolo, Basilan i Mindanao; l'any passat es declarà "fidel" a Estat Islàmic.

ÍNDIA

S'hi ha detectat la presència del Daesh i pareix que s'hi està consolidant. Així, si més no, ho assegurava al setembre de 2014 *The Times of India*, recollint de fonts policials la notícia de la detenció, per primer cop al país, d'un grup de quatre gihadistes fidels a ISIS. •

ANÀLISI

L'amenaça d'Estat Islàmic

ANTONI SEGURA I MAS

França commocionada pels atacs del Daesh (EI, Estat Islàmic) del 13 de novembre i Europa en estat d'alerta. És una reedició de l'11S del 2001, de l'11M del 2004 a Madrid i del 7 de juliol de 2005 a Londres. Cinc dies després de l'11S, John Paul Lederach, un experimentat mediador en conflictes internacionals, advertia que no s'havia de caure en la venjança cega ja que això és el que pretenien els promotors dels atemptats. Advertia que la concepció de la realitat és diferent segons des d'on es miri i afegia que en el món musulmà hi ha qui percep les relacions amb Occident com una experiència d'amenaces, ocupacions i exclusió per part d'un enemic molt poderós que envaeix per la força de les armes i a través d'uns valors que els fonamentalistes consideren immorals. Però George Bush va donar la resposta equivocada i, com deia Jessica Stern, membre del Consell de Relacions Exteriors dels EUA, davant del Congrés el 20 de setembre de 2001, cal tenir cura del llenguatge perquè "hem denominat *croada* a la batalla contra el terrorisme... [Això] implica una guerra contra l'Islam... [quan] les víctimes més afectades [pel terrorisme] han estat musulmans de tot el món. Amb discursos d'aquesta mena és possible convertir afganesos ordinaris en perillosos talibans i fidels inofensius en guerrilles de l'islam".

Després de l'11S es van cometre errors. Primer, es va oblidar que el nou terrorisme internacional no és una qüestió de religió. És un problema polític, policial i sovint de marginació tal com alertaven les revoltes de les *banlieues* a França el 2005, on participaren joves musulmans i no musulmans. Una dècada després, caldria esbrinar si la marginació compartida als barris té a veure amb els *conversos* a la gihad. Segon, els musulmans no eren responsables dels actes d'Al-Qaida –com tampoc ho són dels de l'EI– o de qualsevol grup que digui que actua en nom de l'islam. Tercer, es va mantenir el suport a règims dictatorials, considerant-los com un fre a l'ascens de l'islamisme i ignorant que conculquen les llibertats i els drets humans dels seus pobles. El cas més clamorós és el manteniment d'aliances amb règims que, directament o indirecta, donen suport al gihadisme, cosa que no els eximeix de patir atemptats. Quart, l'opinió pública occidental ha viscut més d'una dècada segrestada per l'amenaça d'Al-Qaida i es tendí a interpretar l'islam a través dels ulls de d'Ossama bin Laden. S'oblidava així que era un grup molt minoritari que, com ara fa l'EI, aplicava conceptes i pràctiques aliens a l'ortodòxia musulmana: introducció com a sisè pilar de l'islam de la gihad (en la seva accepció de 'guerra santa' i no de la gran gihad que preconitza l'Alcorà, és a dir, l'esforç →

SALVADOR LLOSÀ

→ que ha de fer tot musulmà per complir amb els cinc pilars de l'islam: professió de fe, desdejuni pel ramadà, oració diària, pelegrinatge a la Meca i complir amb la *zakat* –almoina; un profund antixiisme (la més gran part de les víctimes d'Al-Qaida i de l'EI són musulmans xiïtes); aplicació del principi espuri del *takfir*, que permet als elegits declarar infidels –i per tant possibles víctimes– els musulmans que no segueixen els seus dictats; i, anant un pas més enllà, l'EI ha recuperat la fusió entre religió i política en forma de califat. Per últim, bescanviar llibertats per seguretat redueix la qualitat democràtica i afavoreix l'auge de la xenofòbia, la islamofòbia i l'extrema dreta.

La confusió entre islam i Al-Qaida (tret del discurs del president Barack Obama al Caire del juny de 2009) va impedir llegir correctament les revoltes àrabs i es van cometre nous errors. No es va denunciar amb prou fermesa l'anorreament de la revolta de Bahrain per tropes saudites, d'emirats i kuwaitianes, membres del Consell de Cooperació dels Estats Àrabs del Golf (CCEAG), una organització militar creada el 1981 de la qual també formen part Qatar, Bahrain i Oman, ni el cop d'estat militar a Egipte de juliol del 2013. I quan l'OTAN intervingué a Líbia, esperonada per la mala consciència d'uns bel·licosos David Cameron i Nicolas Sarkozy que fins llavors reien les gràcies d'un dictador estrafolari i assassí, deixà rere seu un estat fallit. I amb el fracàs de les revoltes –tret de Tunísia– es tancava la porta a un canvi esperançador alhora que se l'obria a una involució fonamentalista.

L'execució de Bin Laden a Abbottabad (Pakistan) el 2 de maig del 2011 va posar al descobert que el poder virtual d'Al-Qaida no es corresponia amb el seu poder real. No era el cas de les seves branques locals i grups afins: Al-Qaida del Magrib Islàmic i Ansar al Sharia al Sahel; Al-Qaida de la península aràbiga; Boko Haram a Nigèria; Al Shabab a Somàlia; Front al Nusra a Síria; i, sobretot, l'EI a Iraq. A l'Iraq ocupat les diferències entre el líder local, el jordà Abu Musab al Zarqawi, i Al-Qaida eren evidents i el seu grup, Tawhid al Gihad, després Estat Islàmic de l'Iraq (ISI), no va ser admès com a branca d'Al-Qaida a l'Iraq fins el 2004. El jordà continuà amb els atemptats contra els xiïtes, però creia que calia consolidar la gihad local en lloc de la global. La seva mort, fruit d'un bombardeig nord-americà el 2006, coincidí amb la iniciativa del general David H. Petraeus, cap de la Força Multinacional a l'Iraq fins el 2008, de fer una crida als líders religiosos i tribals sunnites per combatre, amb el suport dels EUA, Al-Qaida, considerada una força estrangera que impedia l'estabilització política del país i fomentava els enfrontaments comunitaris. L'estratègia donà resultats i la presència d'Al-Qaida declinà. Però, el 2011, la sortida de les tropes nord-americanes aguditzà la política sectària antisunnita del primer ministre iraquià Nuri al-Maliki (2006-2014).

Abubaker al-Bagdadi, un antic predicador que el 2003 s'uní als insurgents i passà quatre anys a la presó de Bucca Camp sota control nord-americà, el 2010 esdevenia líder de l'ISI, que s'estengué ràpidament entre una població sunnita enfurismada per la política d'Al-Maliki i radicalitzada pels líders religiosos i per antics militars de l'exèrcit de Saddam Hussein. I s'imposà salvatgement sobre les minories: amb els assassinats, les violacions i l'esclavatge socialitzava el terror, provocava la fugida de la població i consolidava territori; i amb els rescats, la imposició de taxes i els pous de petroli obtenia finançament. I, tot i que Al-Qaida disposava de la seva pròpia branca a Síria –Front Al-Nusra–, Al-Bagdadi decidí intervenir-hi. El cop d'efecte fou proclamar-se cali-

LA CONFUSIÓ ENTRE L'ISLAM I AL-QAIDA (TRET DEL DISCURS D'OBAMA AL CAIRE EL JUNY DEL 2009) VA IMPEDIR LLEGIR CORRECTAMENT LES REVOLTES ÀRABS I ES VAN COMETRE NOUS ERRORS

L'EI NO ÉS AL-QAIDA. HA RESOLT LA CONTRADICCIÓ GIHAD LOCAL/GIHAD GLOBAL CREANT UN PROTOESTAT ON LES DUES TENEN CABUDA I QUE ÉS ALHORA UN POTENT ESCENARI PROPAGANDÍSTIC

fa després de conquerir Mossul, juny de 2014, i fer-se amb jaciments de petroli i les armes d'un exèrcit iraquià en retirada. Territori, armes, finançament i un esbós d'administració i serveis sota el més brutal dels somnis gihadistes.

L'EI no és Al-Qaida. Ha resolt la contradicció gihad local (contra els règims d'Iraq i Síria) / gihad global (atemptats a Occident) creant un protoestat on les dues tenen cabuda i que és alhora un potent escenari propagandístic amb professionals capaços d'embolcallar amb les tècniques comunicatives més modernes la barbàrie: degollar davant d'una càmera presoners (occidentals, xiïtes, cristians o d'altres minories), de genolls i amb granotes roges, una inequívoca referència simbòlica a Guantánamo. I l'EI és una amenaça real com evidencien les víctimes de París, els milers d'assassinats a Iraq i Síria i els milions de refugiats. Un repte amb tres fronts:

1. Una guerra real, però gens convencional, a Síria i Iraq on el protoestat de l'EI és una referència per al gihadisme mundial. La brutal reacció de Baixar al-Assad i els interessos enfrontats entorn del règim van convertir la revolta siriana en una guerra civil que propicià l'expansió de l'EI. Les experiències de l'Afganistan i l'Iraq mostren que la solució militar és un error i quinze mesos de bombardeigs no han fet retrocedir l'EI. A més, ara com ara, és impossible: Moscou dóna suport al seu darrer aliat a la regió, mentre Washington i la UE creuen que l'EI i Al-Assad son part d'un mateix problema; Turquia combat l'EI, però també els kurds; les monarquies petrolieres –on saudites i qatarians pugnen per l'hegemonia sunnita– oscil·len entre el finançament encobert al gihadisme, el temor als seus efectes desestabilitzadors i l'obsessió –acrescuda des l'acord sobre el programa nuclear iranià– per la consolidació d'una "mitja lluna creixent xiïta", des l'Iran al Líban, passant per Iraq, Bahrain i Síria, país de majoria sunnita però controlat per la minoria alauita (una versió del xiisme).

2. Els atemptats cerquen socialitzar el terror, visualitzar la vulnerabilitat d'Occident i reactivar mesures de seguretat que desestabilitzin les democràcies. Pretenen una reacció desmesurada que consolidi el seu relat d'amenaces, ocupacions i exclusió per part d'un Occident que vol posar fi a l'islam. No és consol pensar que la seguretat absoluta no es pot garantir –els serveis d'intel·ligència francesos no han pogut evitar l'atac que feia mesos que preveien–, però tampoc resignar-se a abandonar els valors que justifiquen la superioritat ètica de la democràcia: igualtat d'oportunitats, millora social i horitzó de futur, aspiracions impossibles d'assolir pels joves de les *banlieues*.

3. I encara el debat pendent a l'islam sobre la modernitat i la separació de poders i de política i religió. És un combat ideològic en què l'islam europeu pot ser decisiu, sobretot, si som capaços d'entendre que la identitat no pot ser mai un motiu d'exclusió. Però molts joves nascuts i educats a Europa veuen negada la seva identitat europea i tampoc troben una referència vàlida en el país dels seus avantpassats. I això ho aprofita l'EI, proporcionant una identitat universal –una eficaç adaptació a la globalització– on aferrar-se: el somni macabre del gihadisme.

No hi ha, doncs, respostes fàcils ni solucions només militars, sinó combat d'idees, coordinació de la seguretat, suport als processos democràtics, dimensió ètica de les relacions internacionals, foment de l'educació en els valors democràtics, condemna de la xenofòbia i la islamofòbia i fer realitat la igualtat d'oportunitats i davant la llei.

Periodista